דער עיקר
פֿון מאַרקסיזם

עדוארד בערנשטיין

א מאָדערנע איבעראַרבעטונג
אויף היימישער אידיש

באַזירט אויף דער אידישער אויסגאַבע, מאַי 1923
פֿאַרלאַג "וועקער", ניו יאָרק
איבערגעזעצט פֿון ענגליש דורך י. קרעפּלאַק

וועגן דער אויסגאַבע

די שפּראַך און זאַץ-בוי זענען איבערגעאַרבעט געוואָרן אויף הײַנטיקער היימישער אידיש. די צוויי פאָרווערטער און אַלע פינף אַפּטיילונגען פונעם מקור זענען פּרעזערווירט געוואָרן, מיט די טענות, בײַשפּילן, קריטיק, באַגרעניצונגען און מסקנות. דאָס איז נישט קיין סיכום. אונטערקעפּלעך זענען צוגעגעבן געוואָרן פאַרן לייענער.

די רעדע איז געהאַלטן געוואָרן אין 1918. די ווערטער "הײַנט", "יעצט" און "די נײַע צײַט" אין דעם מחבר'ס שטימע מיינען זײַן צײַט. די פּאָליטישע, עקאָנאָמישע און היסטאָרישע טענות זענען זײַנע, נישט די רעדאַקציע'ס מיינונגען און נישט אַ הײַנטיקער עקאָנאָמישער באַריכט. זײַן שטיצע פאַר די יסודות פון מאַרקסיזם און זײַן קריטיק אויף געוויסע טעאָריעס זענען ביידע פּרעזערווירט געוואָרן.

ציטאַטן און דערקלערונגען זענען מאָדערניזירט געוואָרן אויפן יסוד פון דער אידישער אויסגאַבע; דאָס איז נישט אַ נײַע איבערזעצונג פונעם ענגלישן אָדער דײַטשן מקור. מקור-באַמערקונגען זענען פונעם מחבר. רעדאַקציע-באַמערקונגען זענען באַזונדער אָנגעצייכנט געוואָרן אין קלאַמערן. היסטאָרישע סטאַטיסטיק איז פּרעזערווירט געוואָרן ווי אינעם מקור, מיט אַ באַמערקונג וואו די ציפערן און פּראָצענטן שטימען נישט.

דער פולער מקור איז איבערגעאַרבעט געוואָרן ביזן לעצטן געדרוקטן בלאַט, זײַט 32. ליידיקע סקען-בלעטער און ביבליאָטעק-צייכנס זענען נישט אַריינגענומען געוואָרן. די לייען-אויסגאַבע האָט אייגענע זײַט-נומערן.

פאָרוואָרט צו דער אידישער איבערזעצונג

מאַרקסיזם, דער וויסנשאַפטלעכער סאָציאַליזם וואָס קאַרל מאַרקס און פרידריך ענגעלס האָבן טעאָרעטיש באַגרינדעט, איז געוואָרן דער וועגווײַזער פון דער סאָציאַליסטישער באַוועגונג איבער דער וועלט.

ווי אַלע אַנדערע וויסנשאַפטלעכע טעאָריעס איז אויך מאַרקסיזם אונטערגעוואָרפן דעם אייביקן געזעץ פון אַנטוויקלונג. עדואַרד בערנשטיין, אַליין אַ מאַרקסיסט און אַ פּערזענלעכער פרײַנד פון מאַרקס און ענגעלס, איז געווען צווישן די ערשטע וואָס האָבן נאָך אין די 1890ער יאָרן אָנגעוויזן אַז געוויסע טענות פון מאַרקס שטימען נישט אינגאַנצן מיט די פאַקטן פון דער שפּעטערדיקער אַנטוויקלונג פון קאַפּיטאַליזם, וואָס מאַרקס האָט אין זײַן צײַט נישט געקענט פאָראויסזען.

בערנשטיין האָט אָנגעוויזן אויף סתירות אין דער מאַרקסיסטישער לערע און געפאָדערט אַז מען זאָל איר איבערקוקן און רעווידירן. די בורזשואַזע קעגנער פון סאָציאַליזם האָבן זיך אָנגעכאַפּט דערין ווי אין אַן אבן טוב. זיי האָבן דערקלערט אַז מאַרקסיזם איז טויט און אַז בערנשטיין אַליין איז כביכול מודה אַז סאָציאַליזם איז באַנקראָט.

אין דער אמת'ן, ווי דער לייענער וועט זען אינעם קליינעם בוך, שטייט בערנשטיין אויף א גאנץ אנדערן שטאנדפונקט. מארקסיזם איז פאר אים נישט קיין פארשטיינערטע דאגמע. ער גלויבט נישט אז יעדער ווארט וואס מארקס האט געזאגט איז הייליג. מארקס איז אויך געווען א מענטש און האט, ווי יעדער מענטש, געמאכט טעותים.

בערנשטיין ווייזט אבער אז די יסודות פון מארקסיזם זענען היינט פונקט אזוי ריכטיג ווי מיט זעכציג יאר צוריק, ווען מארקס האט זיי ערשט וויסנשאפטליך באגרינדעט. די ווייטערדיגע אנטוויקלונג פון קאפיטאליזם און געזעלשאפט האט, לויט אים, קלאר באשטעטיגט די יסודות פון דער מארקסיסטישער לערע.

יעצט, ווען מען רעדט אזוי פיל וועגן א "קריזיס" אין מארקסיזם און דעם כביכול באנקראט פון סאציאליזם, האט דער אידישער סאציאליסטישער פארבאנד געפונען פאר נויטיג ארויסצוגעבן בערנשטיין'ס קליין בוך אויף אידיש. דער אידישער לייענער זאל קענען זיך באקענען מיטן עיקר פון מארקסיזם, ווי עס ווערט פארמולירט דורך איינעם וואס איז סיי א גרויסער קענער פון מארקסיזם און סיי א מענטש ביי וועמען דער וויסנשאפטליכער אמת שטייט העכער פון אלעס.

ד. ש.

פארווארט פונעם מחבר

אין מערץ 1918 האט דער "גאלילעי קלוב" אין בודאפעסט מיך איינגעלאדן צו האלטן א וויסנשאפטליכע רעדע. מען האט פארגעשלאגן אז די טעמע זאל זיין מיין קריטיק אויף מארקסיזם. איך האב געגעבן דעם זעלבן ענטפער ווי דער "אוניווערסיטעט נוווועל" אין בריסל, וואס האט מיר עטליכע יאר פריער געגעבן אן ענליכע איינלאדונג: מארקסיזם ערלויב איך זיך צו קריטיקירן נאר צווישן סאציאליסטן. איך בין אבער גרייט צו רעדן וועגן דעם וואס בלייבט אין מארקסיזם, וואס קיין קריטיק קען, לויט מיין איבערצייגונג, נישט אפשאפן.

דער קלוב האט מסכים געווען, און אזוי איז אויפגעקומען די דאזיגע ארבעט. מען האט מיין רעדע סטענאגראפירט און איז געווען אזוי פריינדליך מיר צו שיקן די סטענאגראמע. איך האב געוואלט זי פארעפנטליכן. אבער דעמאלט זענען די וויכוחים וועגן מארקסיזם אין דייטשלאנד געקומען צו אן אפשטעל, און איך האב נישט געהאלטן פאר ריכטיג ווידער אויפצוהייבן די דעבאטע.

יעצט, נאך דער מלחמה, ווען מען שאצט איבער די ווערטן, גייט ווידער אן א קאמף צווישן סאציאליסטן וועגן מארקסיזם. איך האלט דעריבער אז די צייט איז געקומען צו פארעפנטליכן די רעדע. איר ציל איז געווען ארויסצוברענגען וואס אין מארקסיזם איז דאס וויכטיגסטע פאר סאציאליזם און דער געזעלשאפטליכער וויסנשאפט.

ווייל איך האב געגעבן דער רעדע א פאזיטיוון, נישט קיין קריטישן כאראקטער, האט זיך אין א טייל פון דער סאציאליסטישער פרעסע פארשפרייט די מיינונג אז איך האב צוריקגעצויגן מיין קריטיק אויף מארקסיזם. דער וואס וועט לייענען די ארבעט וועט זען

אז פון דעם קען נישט זיין קיין רייד.

איך געב איבער די רעדע ווי איך האב זי געהאלטן. רוב צוהערער זענען געווען סאציאליסטן. איך האב נאר ארויסגעלאזט די ספעציעלע ווענדונגען וואס מען נוצט ביים האלטן א רעדע.

1. איינפירונג

אויב מיר וועלן פרעגן פארשידענע מענטשן מיט א געווענליכער בילדונג וואס זיי פארשטייען מיטןווארט "מארקסיזם", און זיי וועלן זיך נישט פריער צוזאמענרעדן, קענען מיר זיין זיכער אז מיר וועלן באקומען גאר פארשידענע ענטפערס. איינער וועט זאגן אז דאס איז א סאציאליסטישע טעאריע פון עקאנאמיע. א צווייטער וועט עס רופן די דאגמע פון סאציאל-רעוואלוציאנערער אומקאמפראמיסליכקייט. א דריטער וועט זאגן אז עס איז א טעאריע וועגן דער קאפיטאליסטישער אויסנוצונג פון ארבעטער; א פערטער, א טעאריע פון קלאסן-קאמף; א פינפטער, א לערע וועגן די געזעצן פון געזעלשאפטליכער אנטוויקלונג. א זעקסטער וועט געבן נאך אן אנדער ענטפער.

כמעט יעדער לערנבוך איבער געזעלשאפטליכער וויסנשאפט טייטשט דעם באגריף אנדערש אויס. מעיער'ס לעקסיקאן, וואס דארף צולייגן צו אונזער וויסן, איז זייער קורץ: מארקסיזם איז די לערע פונעם סאציאליסט קארל מארקס. אין יסוד איז דאס אינגאנצן ריכטיג.

רוב וויסנשאפטליכע דערקלערונגען פון מארקסיזם פאסן טאקע גוט צו געוויסע זייטן פון דער לערע. די פראבלעם איז אז זיי דעקן נישט אלע זייטן פון דער לערע. דער טעם איז פארשטענדליך: מארקס'ס וויסנשאפטליכע ארבעט און זיין טעטיגקייט אלס מיטקעמפער פונעם ארבעטער-קלאס זענען געווען צו ברייט אז מען זאל זיי קענען צוזאמעננעמען אין איין פארמולע.

זיין גייסטיגע ארבעט איז געווען מער ווי א פארטיי'ס פילאזאפיש-געזעלשאפטליכער שטאנדפונקט. זיך האלטן ביים עקאנאמישן מאטעריאליזם אדער טראכטן סאציאל-רעוואלוציאנעריש גיט נאך נישט אליין דאס רעכט אויפן נאמען "מארקסיסט", ווי מארקס האט אים פארשטאנען. מיר ווייסן דאך אז צו א סאציאליסט וואס איז אים געווען זייער נאנט, און האט זיך געהאלטן פאר אזא אנהענגער, האט מארקס מיטן גאנצן ערנסט געזאגט: "אויב אזוי, בין איך אליין נישט קיין מארקסיסט".

דער אויסדרוק דארף אונז ווארענען נישט צו נעמען דעם באגריף מארקסיזם אויבערפלעכליך. יעדער וואס קען אביסל דעם מצב פון דער סאציאליסטישער באוועגונג ווייסט אז ביי דער סאציאל-דעמאקראטיע, און נאך מער ביי אירע קעגנער, מיינט מארקסיזם אפט א פאליטיק פון שטייפער סאציאל-רעוואלוציאנערער אומקאמפראמיסליכקייט.

עס וואלט נישט שווער געווען צו ברענגען ציטאטן פון מארקס אין דעם זין אדער ביישפילן וואו ער האט אנגענומען אזא פאליטישן שטאנדפונקט. קענען זיי קען מען אבער ברענגען אנדערע פאקטן, וואו ער האט געהאלטן ביי א פאליטיק פון צוביסלעכער אנטוויקלונג און קאמפראמיסן. אויך צווישן סאציאליסטן אין פארשידענע לענדער וואס רופן זיך מארקסיסטן געפינען מיר גאר פארשידענע צוגאנגען צו פאליטיק און טאקטיק.

אין רוסלאנד זענען, ווי באוואוסט, דא צוויי ריכטונגען: די באלשעוויקעס און די מענשעוויקעס, די אנהענגער פון פלעכאנאוו, אקסעלראד, מארטאוו און אנדערע. אין דייטשלאנד זענען אויך דא גרויסע חילוקים צווישן די וואס רופן זיך מארקסיסטן. איך וועל נאר דערמאנען קארל קאוטסקי'ס און ראזא לוקסעמבורג'ס פארשידענע פאליטישע בליקן.

מען קען אן קיין שום ריזיקע אויסשטעלן א פרייז פאר די סאציאליסטישע ריכטונגען צו ענטפערן וועלכע פון זיי איז דער אמת'ער מארקסיזם. קיינער וועט דעם פרייז נישט געווינען, צוליב איין פשוט'ן טעם: אזוי געשטעלט קען די פראגע בכלל נישט פארענטפערט ווערן. וויאזוי קען מען פון פאראויס באשטימען א פאליטיק וואס זאל פאסן פאר אלע צייטן און אלע באדינגונגען?

אין מארקס'ס און ענגעלס'ס ווערק ווערט אזא זאך נישט געזאגט. אפילו דער "קאמוניסטישער מאניפעסט", געשריבן ערב דער רעוואלוציע פון 1848, האט נישט פארגעסן אונטערצושטרייכן אז אין א רעוואלוציע מוזן די מעטאדן פון די קאמוניסטן זיין אנדערש אין פארשידענע לענדער. דעמאלט האבן די מחברים זיך פארגעשטעלט אז די עקאנאמישע און פאליטישע אנטוויקלונג וועט גיין פיל שנעלער ווי זי איז טאקע געגאנגען. דעריבער האבן זיי אויך געזען די פאליטישע פראבלעמען פיל פשוט'ער ווי זיי האבן זיך שפעטער ארויסגעוויזן. דאך האבן זיי שוין אנערקענט די פארשידענע באדינגונגען פון די לענדער.

דאס מיינט אז רעוואלוציאנערע טאקטיק דארף זיך ווענדן אין א לאנד'ס עקאנאמישן און פאליטישן מצב. אפילו אינעם זעלבן לאנד דארף זי זיך בייטן מיט דער אנטוויקלונג. דעריבער האלט איך אז עס איז פאלש און שעדליך צו בינדן מארקסיזם דאגמאטיש צו פאליטישע מיטלען פאר צייטווייליגע געשעענישן.

מארקסיזם האט מיט פאליטישע מעטאדן בערך די זעלבע שייכות ווי פיזיאלאגיע האט מיט א דאקטער'ס געשיק און זיין אופן ארבעט. זי גיט דעם ארבעטער-פאליטיקער א וועג צו פארשטיין די לעבנס-געזעצן פון דער געזעלשאפט, דערקענען דעם מקור פון צרות און אפשאצן א געזעץ'ס ווירקונג. זי גיט אים אבער נישט קיין איינמאל-פאר-אלעמאל באשטימטע פארטיי-טאקטיק.

דעריבער ווען מיר נאכגיין מעיער'ס לעקסיקאן און מיינען מיט מארקסיזם די גאנצע לערע פון קארל מארקס און פרידריך ענגעלס.

איך וועל איר באטראכטן פון דריי זייטן: ערשטנס, אלס א פילאזאפיע פון געשיכטע, די לערע וועגן די אנטוויקלונגס-געזעצן פון דער מענטשליכער געזעלשאפט בכלל; צווייטנס, אלס א לערע וועגן די יסודות, געזעצן און טענדענצן פון דער קאפיטאליסטישער

געזעלשאפט; און דריטנס, אלס די לערע פון ארבעטערישן קלאסן-קאמף צו ענדערן די קאפּיטאַליסטישע געזעלשאפט.

2. די מארקסיסטישע פילאזאפיע פון געשיכטע

מארקס און ענגעלס האבן אויסגעארבעט א בליק אויף געשיכטע וואס זיי האבן גערופן די מאטעריאליסטישע אויפפאסונג פון געשיכטע. מען רופט זי אויך היסטארישער מאטעריאליזם, אדער אנדערע נעמען וואס דריקן אויס דעם זעלבן געדאנק.

דער בליק זעט אין דער נאטור און אינעם פראדוצירן די מאטעריעלע אוצרות וואס מען דארף פארן געזעלשאפטליכן קיום דעם הויפט באשטימנדיגן כח פון דער געזעלשאפט: איר פאליטישן אויפבוי, בירגערליכע און פאליטישע רעכטן, מאראלישע באגריפן און רעליגיעזע אידעאלאגיע. די פראדוקציע אליין איז, לויט דער טעאריע, אפהענגיג אין די פראדוקציע-מיטלען, בפרט די ווערקצייג. ביי די געצייג וואס דער מענטש נוצט דארף מען זוכן דעם הויפט כח פון געזעלשאפטליכער אנטוויקלונג.

אזוי אויסגעדריקט קלינגט דער געדאנק אביסל גראב און האט טאקע ארויסגערופן א סך קשיות. מען קען נישט לייקענען אז מארקס און ענגעלס, און נאך מער זייערע תלמידים, האבן אמאל איבערגעטריבן די באשטימנדיגע מאכט פון פראדוקציע און פראדוקציע-מיטלען. איך קען אפשר זאגן אלע תלמידים; זיכער קען איך נישט ארויסנעמען זיך אליין. מיר האבן געגעבן דעם געדאנק אן אבסאלוטן כאראקטער אדער באהאנדלט פראדוקציע ווי א כח וואס ווירקט פון זיך אליין. למעשה ווירקן דער רעכטליכער מצב, מנהגים און אידעאלאגיע אויך צוריק אויף פראדוקציע. א סך ווענדט זיך אין דער אלגעמיינער קולטורעלער מדרגה. אז קלימאט און אנדערע נאטירליכע באדינגונגען האבן אן איינפלוס איז פארשטענדליך.

אויסער די נאטירליכע באדינגונגען האט אבער די טעכנישע אנטוויקלונג די גרעסטע באדייטונג פאר דער געזעלשאפטליכער אנטוויקלונג. וויאזוי די מענטשהייט קען באהערשן די נאטור ווענדט זיך אין דער שלימות און נוצליכקייט פון די ווערקצייג. דער מחבר שטעלט דאס פאר אזוי: דער מענטש אין די גאר פריע צייטן, איידער ער האט געהאט די היינטיגע האנט, איז געווען שוואכער אינעם קאמף מיט דער נאטור ווי פארשידענע חיות. די האנט האט אים געגעבן די ערשטע מעגליכקייט צו באהערשן און ענדערן די נאטור אויף א וועג וואס א חיה האט נישט געקענט.

דאס נוצן די האנט איז ווייטער פארבעסערט געווארן דורכן מאכן געצייג. מיט זייער אנטוויקלונג און פארבעסערונג האט זיך פארברייטערט דער מענטש'ס מאכט איבער דער נאטור. ער האט אנגעהויבן איר גוט צוצוקוקן, דערקענען אירע געזעצן און פארשטיין זיי.

די ווערקצייג באשטימען דעם וועג פון ארבעטן, וואס בייט זיך צוזאמען מיט די פראדוקציע-מיטלען. זיי ענדערן אויך דעם מענטש'ס ארבעט אליין, וואס באקומט מיט דער צייט א צוזאמענארבעטנדיגן, קאלעקטיוון כאראקטער. באהערשן די נאטור מיט

געצייג האט דערמעגליכט אז מער מענטשן זאלן וואוינען אויפן זעלבן שטח. אומדירעקט האט דאס געווירקט אויפן געזעלשאפטליכן אויפבוי און אויף דער געדיכטקייט פון דער באפעלקערונג. מער מענטשן האבן געלעבט נאנטער צוזאמען; עס איז געווארן מער ארבעט און מער אויסטויש. דאס האט געענדערט רעכט, מנהגים און קולטור בכלל.

ווען מען קוקט אויף דער אלגעמיינער אנטוויקלונג זעט מען, לויטן מחבר, אז וואו די נאטור האט צוגעשטעלט דעם מענטש גענוג עסן פאר זיין קיום, האט ער נישט אויסגעארבעט קיין קולטור. אין מעסיגע קלימאטן האט ער אבער מיט געצייג געקענט ארויסבאקומען מער ווי אנדערשוואו. די פארבעסערטע ווערקצייג האבן פארמערט סיי די נויטיגע פראדוקטן און סיי לוקסוס-זאכן.

[רעדאקציע-באמערקונג: די אלגעמיינע טענות וועגן קלימאט און קולטור, און דעם פריערדיגן מענטש'ס האנט, זענען דעם מחבר'ס היסטארישע דערקלערונגען אין דער דאזיגער רעדע. זיי ווערן נישט פארגעשטעלט אלס א ניי באשטעטיגטער וויסנשאפטליכער באריכט.]

ווען די וועגן פון ארבעטן אנטוויקלען זיך, קומען ארויס נייע געזעלשאפטליכע קלאסן און אן אינערליכער קאמף. מיר דערקענען אז דער יסוד פונעם גרויסן פאליטישן קאמף וואס ענדערט די געזעלשאפט און ברענגט א העכערע ארדענונג איז דאס עקאנאמישע לעבן: וויאזוי מיר ארבעטן און שאפן אונזערע לעבנס-מיטלען. דער באגריף און זיין באגרינדונג זענען די היסטארישע און געזעלשאפטליכע פילאזאפיע פון מארקסיזם.

ווי דארוויניזם איז דער קערנדל פון דער ביאלאגישער אנטוויקלונגס-לערע, אזוי איז מארקסיזם דער יסוד-געדאנק פון א מאטעריאליסטיש באגרינדעטער טעאריע וועגן דער מענטשליכער געזעלשאפט'ס אנטוויקלונג. דארוויניזם האט מיט דער צייט באקומען פארשידענע ריכטונגען, וואס זענען אמאל ווייט איינער פונעם אנדערן, אבער זיין הויפט בליק איז געבליבן. אזוי איז אויך מארקסיזם געבליבן ביי זיין מאטעריאליסטישן פארשטאנד פון געשיכטע.

מען האט אנגעוויזן אז מארקסיזם שאצט אמאל אונטער דעם רעכטליכן מצב אלס געזעלשאפטליכן כח, אדער באטאנט נישט גענוג אידעאלאגיע, נאטור און קלימאט. מען האט שוין געוויזן אז געוויסע טענות זענען פאלש אדער איבערגעטריבן. דער יסוד-געדאנק בלייבט אבער שטארק. ער האט אונז געגעבן א טיפן אנאליז פון די הויפט יסודות פונעם מענטשליכן קאמף, געהאלפן פארשטיין גרויסע היסטארישע באוועגונגען און גרינגער געמאכט צו פארשטיין די אוראלטע געשיכטע.

א קורצע באמערקונג וועגן העגעל: מען האט שטענדיג פארבונדן די מארקסיסטישע פילאזאפיע פון געשיכטע מיט העגעל'ס פילאזאפיע. איך וויל נישט צו ווייט ארייננגיין דערין. מארקס באציט זיך טאקע אפט צו העגעל, אבער צי העגעל'ס דיאלעקטיק און איר לאגיק פון קעגנזאצן האבן געהאט דעם ריזיגן איינפלוס וואס א סך מענטשן שרייבן איר צו, איז שוין א גרויסע פראגע. צווישן סאציאליסטן וואס האלטן זיך פאר מארקסיסטן זענען געווען פארשידענע מיינונגען דערוועגן.

איך אליין האב שוין געזאגט אז העגעל'ס איינפלוס איז געווען קלענער ווי מען האט אנגעגעבן. אין א בריוו פון 1858 צו ענגעלס וועגן "צו דער קריטיק פון דער פאליטישער עקאנאמיע" שרייבט מארקס: "ביי דער מעטאד פון אויסארבעטן דאס ווערק איז מיר זייער צוניץ געקומען אז איך האב צופעליג ווידער דורכגעבלעטערט העגעל'ס לאגיק."

"ביי דער מעטאד פון אויסארבעטן" מיינט אז העגעל'ס לאגיק האט אים געהאלפן אויסדריקן זיין לערע, אבער האט ווייניג צו טון מיט דער טעאריע אליין און אירע יסודות. העגעל בויט זיין אנטוויקלונגס-געדאנק דיאלעקטיש פון אבסטראקטע באגריפן. מארקס נעמט זיין טעאריע פון דער ווירקליכקייט, פון זאכן און רעאלע פארהעלטענישן.

מען באשטרייט אויך דער לערע'ס אריגינעלקייט. דאס איז א באקאנטער סדר: ערשט באשטרייט מען די ריכטיגקייט פון א נייער טעאריע, דערנאך איר אריגינעלקייט. טאקע קען מען געפינען די יסודות פונעם מאטעריאליסטישן בליק אויף געשיכטע אין פריערדיגע ווערק. סוף פונעם פערצנטן און אנהייב פונעם פופצנטן יארהונדערט האט דער מוסולמענער היסטאריקער אבן כאלדון, וואס האט געלעבט אין טוניס, געשריבן א באמערקנסווערטע איינפירונג צו א גרויסן היסטארישן ווערק. ער האט אנגעוויזן אויף די פראדוקציע-מיטלען אלס דעם וויכטיגסטן כח אין געזעלשאפטליכער אנטוויקלונג.

אויך היסטאריקער אין דער צייט פון די ענציקלאפעדיסטן אין פראנקרייך, און שפעטער אין ענגלאנד, האבן געזאגט ענליכע געדאנקען. מען קען איבעראל געפינען עלעמענטן פון דער טעאריע. וואס איז דערמיט? עס וואלט געווען שלעכט ווען דער מענטשליכער פארשריט וואלט געווען אפהענגיג בלויז אין דעם געבורט פון דעם אדער יענעם יחיד. די היסטארישע פארשונג איז צו ברייט און צו פיל מענטשן נעמען אנטייל, אז אלעס זאל זיך ווענדן אין איין מענטש.

די געזעלשאפטליכע וויסנשאפט וואקסט ווייטער אויף איר וועג. יעדע מדרגה קומט פון דער פריערדיגער. די עלעמענטן פון דער מארקסיסטישער לערע זענען געווען פאר מארקס. זיין ריזיגע ארבעט איז געווען זיי צוזאמענצונעמען אין איין גאנצער, איינהייטליכער טעאריע. אין אזא ארבעט ליגט דער היסטארישער פארדינסט פון גרויסע דענקער וואס עפענען א נייעם וועג.

3. קאפיטאל, ארבעטס-ווערט און מערווערט

יעצט קומען מיר צום צווייטן טייל: מארקס'ס אנאליז פון דער קאפיטאליסטישער פראדוקציע און די קעגנזאצליכע טענדענצן אין דער קאפיטאליסטישער ארדענונג. דאס איז דער באקאנטסטער טייל און דער וואס מען האט מערסטנס אנגעגריפן. מיר וועלן קורץ באטראכטן זיינע יסודות.

ערשטנס זענען דא מארקס'ס טעאריעס פון ווערט און מערווערט. ביידע האבן שוין ארויסגערופן א גאנצע ליטעראטור. מען האט בפרט באקעמפט די ווערט-טעאריע, וואס לערנט אז דעם ווערט פון א פראדוקט מעסט מען לויט דער געזעלשאפטליך נויטיגער ארבעט וואס מען דארף כדי אים צו שאפן.

מען האט איר גערופן פאלש ווייל זי גיט נישט גענוג אכט אויף געברויכס-ווערט. אין דעם זאך וואס דעפינירט דעם ווערט ווערט געברויכס-ווערט בכלל נישט דערמאנט, כאטש עס איז א וויכטיגע באדינגונג. מען האט אויך פארגעווארפן אז די טעאריע רעכנט זיך נישט גענוג מיט דער געזעלשאפטליכער נאכפראגע. אויב קיינער דארף נישט א געוויסן פראדוקט, קען אין אים שטעקן נאך אזוי פיל ארבעט און ער וועט דאך נישט האבן קיין ווערט.

מארקס האט דאס געוואוסט און אויך געזאגט. ער האט פעסטגעשטעלט אז נאכפראגע איז א תנאי פאר דעם פראדוקט'ס ווערט. האט מען געפרעגט: אויב אזוי, פרעגט די נאכפראגע-טעאריע נישט טיילוויז אפ די ארבעטס-ווערט-טעאריע? איז נישט דער באדארף דער באשטימנדיגער כח?

די טעאריע איז שטארק באקעמפט געווארן, און לויט מיין מיינונג בעיקר ווייל מען רופט איר נישט מיטן געהעריגן נאמען. וואס מיר רופן אזוי פשוט "ווערט" אין עקאנאמישן לעבן איז אין דער אמת'ן א קאמפליצירטע זאך. כדי א סחורה זאל זיין פארקויפבאר מוז זי פארטרעטן ארבעט. וואס קאסט נישט קיין ארבעט צו פראדוצירן האט, ווי מיר ווייסן, נישט קיין קויף-ווערט. זי מוז אבער אויך האבן א געברויכס-ווערט: אלס א נוצליכע זאך אדער אלס א זאך וואס א ליבהאבער וויל האבן. דער ווערט ווענדט זיך דעריבער אין דער סחורה אליין און אין דער נאכפראגע.

די צוויי באדינגונגען זענען פארבונדן אינעם פראדוקט'ס ווערט. לויט מיין מיינונג האט מארקס אין זיין טעאריע נישט גענוג גערעכנט מיט דער פארבינדונג. מען קען אבער נישט באשטרייטן אז צום סוף איז די ארבעט, דווקא די געזעלשאפטליך נויטיגע ארבעט, דער וויכטיגסטער כח וואס באשטימט און רעגולירט דעם ווערט. "ארבעטס-ווערט" איז דעריבער דער געהעריגער נאמען.

איך האלט אויך אז מען האט בכלל איבערגעשאצט דער טעאריע'ס באדייטונג פאר מארקסיזם. מארקס האט געוואלט זי קלאר אויסדריקן און נוצן אין איר שארפסטן זין ביי דער געלט-טעאריע. פאר זיין אנאליז האט זי אים זייער געהאלפן. למעשה איז ארבעטס-ווערט אבער א גרויסער דערקלערונגס-מיטל, נישט קיין באווייז-מיטל. מען האט דאס פארזען און צוגעשריבן דער טעאריע מער ווי איר אמת'ע ראלע.

אבער איז די מערווערט-טעאריע דער וויכטיגסטער טייל פון מארקס'ס סיסטעם. עס איז א פאקט אז אין דער קאפיטאליסטישער געזעלשאפט שאפט דער לוין-ארבעטער אין דער פראדוקציע א ווערט איבער זיין לוין. דער מערווערט טיילט זיך, ווען ער צירקולירט אין דער עקאנאמיע, צווישן דעם אונטערנעמער'ס פראפיט, די באנקיר'ס פראצענטן און די לאנד-אייגנטימער'ס רענטע. אין דעם פרייז פון א סחורה צאלן מיר דעריבער, אויסער דעם ארבעטס-לוין, אויך פראצענטן, פראפיט און רענטע.

מען קען דאס קלאר ווייזן אן קיין טעאריע. אפילו אויב מיר וואלטן געוואלט טעארעטיש באקעמפן דעם פאקט אז ארבעטער שאפן מערווערט, קענען מיר דאס נישט טון למעשה, ווייל די סטאטיסטיק ווייזט עס. פון וואו וואלט אנדערש געקומען די הכנסה פון די באזיצנדיגע קלאסן וואס ארבעטן נישט?

אין מיטל-עלטער און נאך א צייט דערנאך האבן די באזיצנדיגע קלאסן זיך בכלל געשעמט מיט ארבעט. עס איז געווען א באליידיגונג צו זאגן אז זייער הכנסה קומט פון ארבעט. די רייכע און פעאדאלע קלאסן וואלטן אפגעזאגט דעם "כבוד" צו ווערן גערופן ארבעטער. ערשט אין דער בורזשואזער, קאפיטאליסטישער געזעלשאפט האט מען געדארפט בארעכטיגן הכנסה נישט בלויז עקאנאמיש, נאר אויך מאראליש. דעריבער ווילן כמעט אלע באזיצער זיין גערעכנט אלס ארבעטער.

וואו רייכע זענען טאקע טעטיג אלס אונטערנעמער אדער פירער קען מען דאס זיכער רופן ארבעט און באשטימען א פאסיגן לוין. אפילו אויב מען שאצט זייער ארבעט אפ אויפן ברייטסטן אופן, בלייבט נאך א חלק הכנסה וואס איז מערווערט און קומט בלויז פון זייער אייגנטום. יעדע סטאטיסטיק און דאס לעבן אליין ווייזן עס. די טעאריע קען עס קלארער מאכן; דער באווייז איז שוין דא.

מארקס האט גוט געוויזן וויאזוי דער קאמף פאר מערווערט צווינגט אונטערנעמער צו פארגרעסערן זייערע געשעפטן און פארבעסערן מאשינען און אנדערע פראדוקציע-מיטלען. קאנקורענץ דריקט אראפ די פרייזן, און ארבעטער קעמפן פאר העכערע לוינען און וויניגער אויסנוצונג. דער אונטערנעמער ענדערט דעריבער דעם יסוד פונעם עקאנאמישן לעבן.

אין דעם קאמף מוז ער צוזאמעננעמען אלץ גרעסערע מאסן ארבעטער אין זיין געשעפט. ער שטויסט ארויס די קליינע פראדוקציע פונעם מארק און פארמינערט איר צאל, אדער לכל הפחות איר פארהעלטניס'דיגן וואוקס קעגן דער גאנצער געזעלשאפט. וואס מארקס שטעלט פעסט אין דער מערווערט-טעאריע ווערט פאקטיש באשטעטיגט און קען נישט אפגעלייקנט ווערן דורך אן אנדער טעאריע.

דאס איז אזוי אויך ביי זיין טעאריע פון קאנצענטראציע: דער קאמף פאר מערווערט ברענגט אז דער גרעסטער טייל פון דער פראדוקציע ווערט צוזאמענגענומען אין אלץ גרעסערע אונטערנעמונגען.

מען קען נישט אין אזא קורצן ראם דערקלערן די גאנצע לערע. אבער איין וויכטיגן חילוק דארף מען דערמאנען. מארקס טיילט דעם אונטערנעמונגס-קאפיטאל אין "קאנסטאנטן", שטענדיגן קאפיטאל, און "ווואריאבלן", זיך בייטנדיגן קאפיטאל.

דער שטענדיגער קאפיטאל ליגט אין מאשינען, געצייג, פאך-אויסגאבן און טראנספארט-מיטלען. די קאסטן קומען צוריק צום אונטערנעמער דורך דער סחורה'ס פרייז און צירקולאציע. דער לוין-קאפיטאל, וואס מען גיט אויס אויף ארבעטער'ס שכירות, איז זיך בייטנדיג, ווייל ער קומט נישט צוריק אומגעענדערט. ער קומט צוריק פארגרעסערט דורכן מערווערט וואס די ארבעטער האבן געשאפן.

מען זעט דאס אין אינדוסטריע, האנדל און טראנספארט, ביי די גרויסע געשעפטן און אינדוסטריעלע אונטערנעמונגען וואס באהערשן פראדוקציע אין די מאדערנע לענדער. די גרויסע פארניכטן די קליינע, אדער מאכן זיי אזוי אפהענגיג אז זיי מוזן נאכגיין אין זייערע טריט. וואס מען האט נאך געקענט באשטרייטן אין מארקס'ס צייט קען מען יעצט ממש אנטאפן.

לאנדווירטשאפט און אינדוסטריע

אין לאנדווירטשאפט איז דער מצב אנדערש. מארקס האט געהאט פאר זיך די ענגלישע באדינגונגען און זיי גענומען אלס מוסטער פאר אלע לענדער. אין ענגלאנד איז לאנדווירטשאפט דעמאלט קאנצענטרירט געווארן ענליך צו גרויס-אינדוסטריע, צוליב די אלטע פעאדאלע פארהעלטענישן. דער באדן איז געווען מאנאפאליזירט ביי גרויסע לאנד-אייגנטימער. רוב פויערים זענען שוין געווען אפגעריסן פון דער ערד איידער קאפיטאליזם האט זיך שטארק אנטוויקלט.

בכלל האט זיך אבער דער קאנצענטראציע-געזעץ נישט געקענט צופאסן צו לאנדווירטשאפט אזוי ווי צו אינדוסטריע. די אינדוסטריעלע פראדוקציע, פון רויע מאטעריאלן צו האלב-פארטיגע און דערנאך פארטיגע סחורות, איז א טעכניש-מעכאנישער פראצעס. לאנדווירטשאפט איז אבער אן ארגאנישער פראצעס. נאך אלע ערפינדונגען און די הילף פון כעמיע זענען מיר נישט אזוי ווייט אז מיר קענען איר אינגאנצן מעכאניזירן. עס איז נאך א פראגע צי מען וועט אמאל קענען שאפן אלע אירע לעבנס-מיטלען אויף א כעמישן וועג.

דערווייל איז זי אן ארגאנישער פראצעס און קען נישט האבן די זעלבע קאנצענטראציע ווי אינדוסטריע. א קאפיטאליסט קען אויפבויען א פאבריק אויף יעדער פאסיגער פלאץ און מיט מאשינען פארגרעסערן פראדוקציע זייער שטארק. טעכנישע פארבעסערונגען און אינטענסיווע באארבעטונג אין לאנדווירטשאפט זענען נישט פארגלייכבאר מיט דער אינדוסטריעלער קאנצענטראציע.

עס זענען דא נאך א סך טעמים פארוואס קליינע פראדוקציע קען זיך דארט האלטן קעגן גרויסע, אבער דאס וואלט אונז צו ווייט געפירט. סטאטיסטיק אין דייטשלאנד, די איבעריגע אייראפע און די פאראייניגטע שטאטן ווייזט אז קליינע פארמס האלטן זיך, און אמאל וואקסן זיי אויפן חשבון פון די גרויסע.

גרויסער לאנד-באזיץ האט זיכער מעלות. ער קען נוצן מער מאשינען. אבער אויך דאס איז נישט ווי אין אינדוסטריע: די מאשינען ווערן גענוצט בלויז אין געוויסע סעזאנען און שטייען די איבעריגע צייט. קליינע פויערים קענען זיך איינקויפן מאשינען דורך קאאפעראטיוון, און זיי טוען עס טאקע. דורך קויפער- און פארקויפער-קאאפעראטיוון קענען זיי אויך באקומען די מעלות פון גרויסער פראדוקציע. עס האט זיך געוויזן אז קליינע לאנדווירטשאפט האט די כוחות זיך צו האלטן.

מען קען זאגן אז זי פארשווענדט מער מענטשליכע ארבעט ווי גרויסע פראדוקציע. ריין מעכאניש גערעכנט איז דאס ריכטיג. אבער ארבעט איז נישט בלויז א מעכאנישער פראצעס; זי איז אויך פסיכיש און גייסטיג.

נעמט א גרויסע פארם פאר בהמות. א מענטש קומט יעדן אוונט אין שטאל צו זען צי אלעס איז אין ארדענונג. פאר אים איז דאס ארבעט וואס מען דארף באצאלן. דער קליינער פויער קוקט אויך נאך זיינע בהמות, אבער דער פסיכישער מצב איז אנדערש. ער נוצט טאקע ענערגיע, אבער ער דערלעבט דאס נישט ווי דעם געדונגענעם ארבעטער'ס

ארבעט. עס איז א באשעפטיגונג וואס באפרידיגט אים; ער האט פארגעניגן ווען זיינע בהמות זענען געזונט. צוליב אזעלכע זאכן קען ער אמאל פארקויפן ביליגער ווי דער גרויסער אייגנטימער. מען טאר נישט פארזען די פאקטן.

אין אלע פארגעשריטענע לענדער, וואו מאדערנע אינדוסטריע האט זיך פארשפרייט, זעט מען אבער אז די צאל מענטשן אין אינדוסטריע און האנדל וואקסט, בשעת די לאנדווירטשאפטליכע באפעלקערונג ווערט קלענער דורכן אריבערגיין אין שטאט. בעלי מלאכות און די פרייע פראפעסיעס נעמען אלץ א גרעסערן פלאץ אינעם פאלק'ס לעבן.

מען קען ברענגען א גאנצע סטאטיסטיק, אבער איך וועל נעמען איין דייטשן ביישפיל. אין 1882, ביי דער ערשטער אלגעמיינער ציילונג פון ארבעטס-פאכן, איז די צאל אין לאנדווירטשאפט געווען אביסל קלענער ווי די צאל אין אינדוסטריע, מלאכה, האנדל און טראנספארט צוזאמען. אין 1907, בלויז א פערטל יארהונדערט שפעטער, איז די צאל אין אינדוסטריע, האנדל און טראנספארט שוין געווען צוויי מאל אזוי גרויס ווי אין לאנדווירטשאפט. וואס איז דען א פערטל יארהונדערט אין א פאלק'ס געשיכטע?

לאנדווירטשאפט האט דערמיט פארלוירן איר פארהעלטניס'דיגע וויכטיגקייט. די שטאט האט ווידער אנגעהויבן פאליטיש הערשן איבערן דארף, ענליך צו געוויסע צייטן אין אלטערטום און מיטל-עלטער, כאטש נישט אין דער זעלבער מאס. אין געזעלשאפט, קולטור, געדאנקען און לעבנס-בליק גיט די שטאט פאר דעם דארף דעם טאן. מען קען דאס רופן די פארשטאטישונג פון קולטור.

די גרויסע און מיטל-גרויסע שטעט וואקסן שנעל, סיי אין צאל און סיי אין באפעלקערונג. דער שטאטישער לעבנסשטייגער דריקט זיין שטעמפל אויף דער גאנצער נאציע. איך געדענק פון מיין יוגנט ווען בערלין איז נאך נישט געווען קיין וועלט-שטאט, כאטש זי האט שוין געהאט א האלב מיליאן איינוואוינער. די פארבינדונגען מיטן דארף זענען געווען זייער נאנט, און א טייל בערלינער האבן נאך געלעבט אויף א דארפישן שטייגער.

וואס איז היינט דער עיקר פון דער אגרארישער פראגע? נישט בלויז געלט. דער פויער באקומט טאקע מער פאר זיינע פראדוקטן, אבער ער וויל אויך אנדערש לעבן. אין מיין יוגנט איז ער געווען שטאלץ מיט זיינע דארפישע געוואוינהייטן און האט אראפגעקוקט אויף שטאטישע מענטשן. היינט איז עס פארקערט. ער, און אפילו זיין געדונגענער ארבעטער, ווילן לעבן ווי אין שטאט. מיר זענען זיי עס מפרגן. דאס ווייזט אבער דער אינדוסטריע'ס וואקסנדיגע וויכטיגקייט איבערן דארף.

דער וואוקס פון שטעט און דער גייסטיגער איינפלוס פון אינדוסטריע און האנדל שפירן זיך אלץ שטארקער אינעם פאלק'ס לעבן. דאס שטיצט מארקס'ס טענה אז די קלאסן וואס זענען וויכטיג אין אינדוסטריע וועלן ווערן די וויכטיגסטע אויך אין דער נאציע.

פארמעגן און דער מיטל-קלאס

יעצט קומען מיר צו דער אקומולאציע-טעאריע, דאס אנזאמלען קאפיטאל אין אלץ ווייניגער הענט. מארקס האט געהאלטן אז נישט בלויז פראדוקציע ווערט קאנצענטרירט, נאר אויך קאפיטאל ביי א קליינער צאל גרויס-קאפיטאליסטן. דער מיטל-קלאס וועט דעריבער אלץ מער פארשווינדן. ריזיגע פארמעגנס און הכנסות וועלן וואקסן, און די מיטלערע קלאסן וועלן ווערן קלענער. גרויסער קאפיטאל וועט דערשטיקן קליינעם.

איז דאס ריכטיג אין דער מאס ווי עס זעט אויס ביי מארקס? אזוי געפרעגט מוז מען ענטפערן: ניין, נישט אין אזא אבסאלוטער מאס. מיר זעען טאקע ריזיגע פארמעגנס וואקסן און מער מיליאנערן און מולטי-מיליאנערן אין אלע קאפיטאליסטישע לענדער.

אמעריקע קען אבער נישט אליין דינען אלס א באווייז. די ריזיגע פארמעגנס וואס מיר זעען היינט, אין 1918, זענען נישט בלויז געקומען פון ריינער קאפיטאליסטישער פראדוקציע. א גרויסער חלק שטאמט פון געשאנקען לאנד. ריזיגע שטחים וואס מען האט אוועקגעגעבן פאר באן-געזעלשאפטן און אנדערע אונטערנעמער האבן געלייגט דעם יסוד פון די אמעריקאנער מולטי-מיליאנערן'ס פארמעגנס. דאס האט דארט געהאט כמעט דעם זעלבן באדייט ווי אמאל פעאדאליזם ביי אונז.

וואס זעען מיר יעצט? אינדוסטריע און האנדל שאפן ריזיגע פארמעגנס און הכנסות, אבער מיטלערע פארשווינדן נישט, אפילו נישט פארהעלטניס'דיג. אלס ביישפיל נעמען מיר פרייסן. זינט 1892 איז דארט דא א נייע הכנסה-שטייער. אירע רעקארדן ווייזן דעם גאנג פון צוואנציג יאר ביז 1912.

די הכנסות איבער א מיליאן מארק האבן זיך בערך פארדרייפאכט: זייער צאל איז געשטיגן פון 31 צו 87. די הכנסות צווישן הונדערט טויזנט און א מיליאן זענען געשטיגן פון 1,028 צו 4,369. דער מקור באשרייבט דעם וואוקס אלס "250 פראצענט" און רונדט די צאל מענטשן מיט הכנסות איבער הונדערט טויזנט אין 1912 צו בערך 4,400.

[רעדאקציע-באמערקונג: די היסטארישע ציפערן זענען פרעזערווירט געווארן ווי זיי שטייען אין דער געדרוקטער אויסגאבע. די אנגעגעבענע 250 פראצענט שטימען נישט מיטן וואוקס פון 1,028 צו 4,369; מען זאל זיי נישט נעמען אלס א פארראכנטן פראצענט.]

די הכנסות צווישן 30,500 און 100,000 מארק יערליך האבן זיך אויך מער ווי פארדאפלט: פון 9,039 צו 21,000. ביי דער מיטלערער בורזשואזיע, מיט 6,000 ביז 30,500 מארק, איז די צאל געשטיגן פון 101,000 צו 189,000, בערך 88 פראצענט. די באפעלקערונג האט זיך אין דער צייט פארמערט מיט איבער 30 פראצענט.

די הכנסות צווישן 3,000 און 6,000 מארק, וואס מען קען נאך נישט רופן פראלעטאריש, זענען געשטיגן פון 201,000 צו 570,000, בערך 185 פראצענט. אין דער זעלבער צייט האט געלט טאקע פארלוירן א טייל קויף-כח. אבער אפילו אויב מען נעמט אראפ 50 פראצענט פון דער קויף-כח, בלייבט א גרעסערער וואוקס אין ריינער הכנסה ווי אינעם באפעלקערונגס-וואוקס.

[מקור-באמערקונג: דער טעקסט ביים סטאַטיסטישן ביישפּיל זאָגט "געשריבן אין 1913". די רעדע אַליין איז געהאַלטן געוואָרן אין 1918.]

מאַרקס'ס תּלמידים, אויך איך אַליין, האָבן זיך אין אָנהייב פֿאָרגעשטעלט די פֿאַרמעגן-און הכנסה-פּיראַמידע ווי אַ פֿלאַש. דער גרויסער קאָפּ אויבן איז די גרויסע הכנסות; דער האַלדז, די מיטלערע הכנסות, ווערט אַלץ דינער; דער רונדער אונטערשטער טייל, די מאַסן אַרבעטער מיט נידעריקע לוינען, ווערט אַלץ דיקער. מיר האָבן געמיינט אַז דער האַלדז וועט זיך אַזוי איינציִען אַז עס וועלן בלייבן בלויז קאָפּ און אונטערשטער טייל.

די פֿאַקטישע אַנטוויקלונג איז נישט אַזוי. די הכנסה-פּיראַמידע וואַקסט אין גרויסקייט, אָבער אירע מדרגות בלייבן.

איינער פֿון די טעמים איז אַז קאַפּיטאַל ווערט צעטיילט דורך מער אַקציעס אין גרויסע געשעפֿטן. אינדוסטריע קאָנצענטרירט זיך טאַקע, אָבער ירושה און אַנדערע אומשטענדן שפּאַלטן דאָס אייגנטום. אַקציע-געזעלשאַפֿטן, קאָאָפּעראַטיוון און אַנדערע קאָלעקטיווע אונטערנעמונגען צעשפּרייטן דעם קאַפּיטאַל. מאַרקס האָט זיי אַמאָל דערמאָנט, אָבער נישט געגעבן גענוג אַכט דערויף אין זיין טעאָריע.

דווקא ביי גרויסע אונטערנעמונגען קענען חלקים פֿון דער פֿאַרמעגן זיין צעטיילט צווישן אַ סך הענט. אַ גענויער בליק וואָלט געוויזן ריזיקע ציפֿערן. אין דייטשלאַנד פֿעלט אונז אַ פֿאַרלעסלעכע סטאַטיסטיק דערוועגן. אין ענגלאַנד מוזן אַקציע-געזעלשאַפֿטן פֿירן ביכער און געבן עפֿנטלעכע באַריכטן. דאָרט זעט מען אַז ביי די ריזיקע געשעפֿטן און טראַסטס איז קאַפּיטאַל צעטיילט צווישן טויזנטער אַקציאָנערן.

אַזוי קען פֿאָרקומען אַן ריזיקע קאָנצענטראַציע פֿון געשעפֿטן אָן אַ גלייכצייטיקער קאָנצענטראַציע פֿון אייגנטום. מאַרקס האָט דעם פֿאַקט געזען, אָבער נישט ווייטער אויסגעפֿאָרשט.

קריזיסן און דערוואַרטונגען פֿון אַ צוזאַמענברוך

די מאָדערנע אָרגאַניזאַציע פֿון גרויסע קאַפּיטאַליסטישע געשעפֿטן, מיט סינדיקאַטן, טראַסטס און אַנדערע פֿאַרבינדונגען צו פֿאַרמינערן קאָנקורענץ, האָט אויך געצוואונגען צו ענדערן מאַרקס'ס קריזיס-טעאָריע.

אַ לאַנגע צייט האָט מען געמיינט אַז יעדער אונטערנעמער'ס פּרובירן צו פֿאַרטרייבן דעם צווייטן פֿונעם מאַרק וועט ברענגען אַלץ מער געפֿערלעכע קריזיסן. מאַרקס האָט עס גוט באַגרינדעט. מען האָט געגלויבט דערין סיי צוליב טעאָריע און סיי צוליב דערפֿאַרונג. אויך איך האָב דאָס מיטגעמאַכט. מיר האָבן זיך פֿאָרגעשטעלט אַז דער אויסטויש צווישן גוטע עקאָנאָמישע תּקופֿות און קריזיסן וועט זיך פֿאַרענגערן ווי אַ ספּיראַל ביז עס קומט אַן אומפֿאַרמיידלעכער צוזאַמענברוך.

די לאָגיק פֿון דער טעאָריע האָט אַזוי געזאָגט, און די דערפֿאַרונג האָט אויסגעזען ווי אַ באַשטעטיקונג. די נייע צייט האָט אָבער געוויזן אַן אַנדער בילד. זינט די 1890ער יאָרן איז דער גאַנג פֿון קריזיסן אַנדערש. עס זענען טאַקע געווען קריזיסן, אָבער יעדער איז

איבערגעגאנגען אין בערך צוויי יאר, און דערנאך איז געקומען א מער אדער ווייניגער גוטער געשעפטס-מצב פאר דריי יאר אדער מער. די קריזיסן זענען נישט געווארן אלץ מער פארניכטנדיג ווי מען האט דערוואַרט.

בעסערע סטאטיסטיק, בעסערע איבערזיכט פון די מארקן, בעסערער טעלעגראף-דינסט, ריזיגע פארבעסערונגען אין טראנספארט און דער כסדר'דיגער וואוקס פון געזעלשאפטליכער עשירות האבן געענדערט זייער כאראקטער און פארמינערט זייער שאדן.

צי דאס וועט אזוי בלייבן דארף מען נאך ווארטן. מען דארף נעמען אין חשבון נאך א וויכטיגן כח: די פרייזן פון לעבנס-מיטלען. זינט די 1880ער יארן האבן אימפארטירטע לעבנס-מיטלען פון איבערן ים שטארק פארביליגט דעם וועלט-מארק. די מאסן האבן געקענט קויפן מער, בפרט אין לענדער אן שוץ-צאלן אדער מיט נידעריגע אימפארט-אפצאלן. זיי האבן דעריבער אויך געקענט קויפן מער אינדוסטריעלע פראדוקטן. דאס איז געווען איינער פון די הויפט טעמים פאר די מילדערע קריזיסן.

היינט זעען מיר אבער דעם פארקערטן גאנג. מדינות נוצן מיטלען ווי העכערע שוץ-צאלן כדי צו הייבן פרייזן, דאס הייסט טייערער מאכן דאס לעבן. זיי דארפן אויך אלץ מער געלט פאר מיליטערישע צוועקן און אנדערע אומנוצליכע אויסגאבן. צי די קריזיסן וועלן אונטער די באדינגונגען בלייבן מילדער קען נאר די צוקונפט ווייזן. קיינער קען עס נישט פאראויסזאגן.

דערווייל בלייבט דער פאקט אז די קריזיסן האבן זיך נישט פארשארפט ווי מארקס האט פאראויסגעזאגט. די טעאריע דארף דעריבער אויף אזוי ווייט געענדערט ווערן.

דאס צווינגט אויך צו ענדערן די מסקנא פון אן עקאנאמישער קאטאסטראפע. די טעאריע זאגט אז איבערפראדוקציע, אלס רעזולטאט פון פראדוקציע אן קיין סדר, וועט ענדליך ברענגען ריזיגע ארבעטסלאזיגקייט און א חורבן פונעם גאנצן עקאנאמישן לעבן, מיט א פאליטישער קאטאסטראפע דערנאך. איך מיין די טעאריע פון אן עקאנאמישן און פאליטישן צוזאמענברוך, וואס מארקס האט אזוי קלאר געשילדערט אינעם פארלעצטן קאפיטל פון "קאפיטאל". אויך זי דארף אין דער דאזיגער פארם אויפגעגעבן ווערן.

[מקור-באמערקונג פונעם מחבר: אזוי זענען געווען די באדינגונגען אין 1918. דער מצב וואס דער וועלט-קריג האט געשאפן האט געגעבן קריזיסן אן אנדער פנים. אין דייטשלאנד זענען רוב ארבעטער און אנגעשטעלטע, מיט דער טייערקייט און נידעריגע לוינען, אין דעם זעלבן מצב ווי אין ענגלאנד אין די ערשטע צען יאר נאך די נאפאלעאנישע מלחמות.]

נאך א כח ווירקט קעגן קריזיסן און צוזאמענברוך. ווייל קאפיטאליזם האט זיך אנטוויקלט לאנגזאמער ווי מארקס און ענגעלס האבן דערוואַרט, האט די מדינה געהאט צייט זיך צוביסלעך אריינצומישן דורך געזעצן. אין אלע מאדערנע לענדער פירט די רעגירונג אן עקאנאמישע פאליטיק. רעגירונגס- און שטאטישע אונטערנעמונגען האבן זיך שטארק פארמערט.

ווען מארקס האט געשריבן זענען כמעט נישט געווען קיין שטאטישע באנען. די ענגלישע באנען זענען נאך היינט פריוואט; רוב דייטשע באנען זענען דעמאלט געווען פריוואט, אזוי אויך אין פראנקרייך און אנדערע לענדער. יעצט פירן די מדינות אליין די מערסטע באנען. רעגירונגען נעמען אויך איבער קוילן-מינעס און אנדערע אינדוסטריעס. שטאטישע פארוואלטונגען האבן ארויסגענומען פארשידענע געשעפטן פון פריוואטע הענט, און פרייע קאאפעראטיוון שטרעבן צו פארמינערן קאנקורענץ.

אפילו ווען די מדינה נעמט נישט איבער די גאנצע אינדוסטריע, שטעלט זי געזעצן און כללים וואס צווינגען איר צו גיין אויף א געוויסן וועג. מען דארף בלויז דערמאנען די אינדוסטריע- און פאבריק-געזעצן אין דייטשלאנד און אנדערשוואו. די ארגאניזירטע געזעלשאפט צוימט דעריבער אלץ מער איין דעם פריוואטן קאפיטאל'ס הערשאפט. דער צוזאמענברוך קען זיך נישט אויסשפילן ווי מען האט פריער געמיינט. די געזעלשאפטליכע קעגנווירקונג וועט נאך שטארקער ווערן.

דאך זעט מען אין אלע פארגעשריטענע לענדער אז קאפיטאליסטישע פראדוקציע פאסט נישט צו די געזעלשאפט'ס באדערפענישן. עס זאל נישט זיין דורך דעם ריזיגן קריזיס וואס מארקס האט פאראויסגעזאגט, אבער די פראבלעם איז דא.

פריוואטע מאנאפאלן אין שטאט און דארף האבן זיך אזוי פארגרעסערט אז זיי האבן שוין נישט קיין מעלה קעגן שטאטישער אינדוסטריע. די מאנאפאלן מוזן פארשווינדן. די נאציעס ווערן געטריבן צום געדאנק: אויב שוין א מאנאפאל, איז בעסער א עפנטליכער וואס ווערט געפירט פארן כלל, נישט פאר יחידים וואס זענען בעל-הבית אויף גאנצע אינדוסטריע-צווייגן.

פינאנץ-פירער קענען שוין היינט, דורכן ארויסציען געלט פונעם מארק, שאפן א געלט-קריזיס און שטעלן אפ גאנצע וויכטיגע אינדוסטריעס. אין די פאראייניגטע שטאטן קען גרויס-קאפיטאל, למשל, צוריקהאלטן די גאנצע קאטאן-סחורה פונעם מארק צוליב שפעקולאציע, ברענגען א קריזיס אין טעקסטיל און א חורבן פאר צענדליגער אדער הונדערטער טויזנטער שפינער און וועבער. דאס דערמעגליכט די הערשאפט און דער אופן אנזאמלונג פון גרויס-קאפיטאל.

דאס איז דאס בילד פון דער מארקסיסטישער טעאריע וועגן קאפיטאליסטישער אנטוויקלונג. די קאנצענטראציע פון אינדוסטריע איז א פאקט, און דער וואוקס פון קלאסן-צעטיילונג איז ריכטיג. דער ארבעטער-קלאס וואקסט אין אלע מאדערנע לענדער. דאס איז דער וויכטיגסטער אויסדרוק פון דער אנטוויקלונג.

צוזאמען מיט אים וואקסן אויך אנגעשטעלטע און באאמטע, פארהעלטניס'דיג אפילו שנעלער. אין אמעריקע, פון 1899 ביז 1909, איז די צאל קליינע אונטערנעמונגען, וועמענס באזיצער זענען מער הענדלער ווי פראדוצירער, געשטיגן מיט 30 פראצענט. לוין-ארבעטער זענען געשטיגן מיט 40 פראצענט, און אנגעשטעלטע מיט 117 פראצענט.

די דייטשע סטאטיסטיק ווייזט אן ענליך בילד. אין אלע קאפיטאליסטישע לענדער איז דער "נייער מיטל-שטאנד" פון אנגעשטעלטע געוואקסן שנעלער ווי לוין-ארבעטער. אבער ער טראכט אנדערש ווי דער אלטער מיטל-שטאנד. אין די גרויסע שטעט און

געשעפטן זעט מען אז 70-80 פראצענט פון די אנגעשטעלטע, וואס ווערן שלעכט באצאלט, פילן זיך כמעט ווי לוין-ארבעטער און הייבן אן צו טראכטן ווי זיי.

מיט דער אינדוסטריעלער קאנצענטראציע וואקסן דעריבער סיי דער ארבעטער-קלאס און סיי די אנדערע שיכטן וואס זענען אין אן ענליכן מצב. דאס ברענגט אונז צום דריטן טייל: דער ארבעטערישער קלאסן-קאמף אין דער קאפיטאליסטישער געזעלשאפט.

4. די לערע פון קלאסן-קאמף אין דער נייער צייט

מיטן פאקט אז דער פראלעטאריאט וואקסט אין אלע לענדער און ווערט צוביסלעך דער גרעסטער געזעלשאפטליכער קלאס פארבינדט מען אפט נאך א פראגע. איז מארקס'ס מיינונג ריכטיג אז דער ארבעטער-קלאס ווערט אלץ ארעמער אונטער קאפיטאל'ס הערשאפט?

אויב "ארעמער" מיינט אין דעם אבסאלוטן, בוכשטעבליכן זין אז ארבעטער פאלן אריין אלץ טיפער אין נויט, מוז מען זאגן אז אזא פארארעמונג אין אנטוויקלטע לענדער קומט נישט פאר.

אבער עפעס אנדערש קומט יא פאר: די געזעלשאפטליכע דיסטאנץ צווישן די קלאסן וואקסט. פריער האבן מיר פארגליכן די געזעלשאפטליכע פיראמידע צו א פלאש. יעצט קען מען איר פארגלייכן צו אן אקארדיאן וואס מען ציט פון ביידע זייטן. וואס שטארקער מען ציט, אלץ ווייטער ווערן די חלקים איינער פונעם אנדערן. דאס ווייזט דעם גאנג פון הכנסות אין דער געזעלשאפט: דער אונטערשייד צווישן די ארבעטער'ס הכנסות און די ריזיגע הכנסות פון די רייכע ווערט אלץ גרעסער.

אפילו ווען די צאל באזיצער ווערט נישט קלענער, וואקסט דער געזעלשאפטליכער חילוק, און מיט אים די פאדערונגען פונעם לעבן. מען קריטיקירט ארבעטער פאר זייער וואקסנדיגן ווילן צו לעבן בעסער. איך וויל נישט דא אויסשמועסן וויאזוי געזעלשאפטליכע אומצופרידנקייט און דער גלוסט נאך בעסערס זענען וויכטיגע קולטורעלע כוחות. אבער מען טאר נישט פארגעסן: נישט בלויז דער ארבעטער וויל מער. דאס גאנצע מאדערנע לעבן שטעלט צו אים העכערע פאדערונגען.

די וואקסנדיגע קולטור ענדערט זיין לעבנסשטייגער. אין א סך זייטן קען ער נישט מער לעבן אין דער אלטער נויט אן בלייבן הינטער דער צייט. אין א סך שטעט קען ער, צום גליק, נישט מער באקומען די אלטע אומגעזונטע וואוינונגען. ער מוז וואוינען אין א נייער, בעסערער דירה, אבער מוז צאלן מער. דאס זעלבע איז מיט מעבל און אנדערע זאכן. דער לעבנסשטייגער איז אנדערש, און ער דארף די נויטיגע באדינגונגען פון וועלכע ער קען זיך נישט אפזאגן.

דעריבער מוז ער זיך ארגאניזירן כדי אויסצוקעמפן פארבעסערונגען. אליין קען ער גארנישט דערגרייכן קעגן ארגאניזירטן קאפיטאל. ארבעטער-ארגאניזאציע איז אבער נויטיג נישט בלויז פאר ארבעטער, נאר פאר דער גאנצער געזעלשאפט.

דער ארבעטער-קלאס מוז, צוליב זיינע באדינגונגען, זיין א כח פון פארשריט. קיין אנדער קלאס קען דאס נישט זיין אין דער זעלבער מאס. ארבעטער קענען נאר געווינען פון געזעלשאפטליכן פארשריט; אנדערע קלאסן האבן מורא צו פארלירן, און געוויסע וועלן טאקע פארלירן. דער ארבעטער איז מיט זיין גאנצן קיום פארבונדן מיט פארשריט און מוז באקעמפן שטערונגען.

דאס איז נישט קיין פארטייאישער לויבגעזאנג. מען קען דעם פאקט זען אין דער פראקטיק פון שטאטישע פארוואלטונגען און פארלאמענטן, וואו ארבעטער קומען אלץ מער אריין א דאנק שטימרעכט.

אין פארגעשריטענע לענדער זענען דא א סך ביישפילן אז, טראץ קאמף צווישן ארבעטער- און בירגערליכע פארטייען, לייגן ערליכע בורזשואזע רעפארמער און פאליטיקער זייער האפענונג, אמאל זייער איינציגסטע האפענונג, אויף דעם ארבעטער-קלאס און זיין ארגאניזאציע. מען הערט דאס ביי די בעסערע געלערנטע און אפילו צווישן מיניסטעריום-באאמטע וואס פארשטייען אז רעפארמען זענען נויטיג. זיי האפן אויפן דרוק פון די ארבעטער.

איך קען דערמאנען איינעם מיטן נאמען, ווייל ער לעבט שוין נישט: ד"ר קירשנער, בערלין'ס הויפט-בירגערמייסטער. ער איז בכלל נישט געווען ראדיקאל. אמאל האט ער געזאגט ווען די סאציאל-דעמאקראטן אין דער שטאטישער פארוואלטונג: "אויף די אלגעמיינע זיצונגען דערגערט איר אונז זייער, אבער אין די קאמיסיעס זענט איר אונזער זיכערסטע שטיצע."

דער טעם איז פשוט. די העכערע שטאטישע פארוואלטונג דארף זיך ביז א געוויסן גראד רעכענען מיט דער ברייטער באפעלקערונג'ס אינטערעסן, אפילו ווען דאס גייט קעגן געוויסע שיכטן וואס זענען איר נאנט. ווען זי טוט דאס זענען די ארבעטער-פארטרעטער אירע שטארקסטע מיטהעלפער. דער ארבעטער-קלאס האט נישט קיין באזונדערע אינטערעסן קעגן דער ברייטער באפעלקערונג. דעריבער שטיצן זיינע פארטרעטער די פארוואלטונג ביי וויכטיגע רעפארמען.

אין פארלאמענט זאגט מען נישט אזוי אפן וואס קירשנער האט געזאגט. אבער איך האב אלס פארלאמענטאריער מער ווי איינמאל געזען אויף מיניסטערס' פנימער, ווען זיי האבן אין רייכסטאג געקעמפט מיט זייערע נאנטע אגראריער אדער אנדערע קאנסערוואטיוון, א שטומע מינע וואס האט געזאגט: "גאט צו דאנקען אז מיר האבן נאך א סאציאל-דעמאקראטיע!"

[מקור-באמערקונג פונעם מחבר: דאס איז א רעדע פון 1918. נאך דער מלחמה האבן ארבעטער אין דייטשלאנד און אנדערע לענדער באקומען נאך מער איינפלוס אין די געזעצגעבערישע קערפערשאפטן. דאס באשטעטיגט דעם געדאנק נאך שטארקער.]

מען באמערקט אפשר נישט גלייך ווי באמערקנסווערט דאס באשטעטיגט מארקס'ס טעאריע, כאטש זי האט דעמאלט אנגענומען פאליטישע רעוואלוציע אלס אנהייב פון דער ארבעטערישער באפרייאונג.

מארקס און ענגעלס האבן אויסגעבויט זייער טעאריע אין 1847. דער מחבר באשרייבט יענעם מצב אזוי: אויסער שווייץ האבן ארבעטער נאך נישט געהאט שטימרעכט. אין די פארלאמענטן זענען זיי נישט געווען פארטרעטן, און שטימרעכט איז געווען געבונדן צו הויכע אייגנטום-באדינגונגען. אפילו ווען מארקס איז פארטיג געווארן מיט "קאפיטאל" אין 1866, האט דאס גלייכע שטימרעכט פאר ארבעטער נאך נישט געהאט קיין פראקטישן אויסדרוק. דעריבער האבן מארקס און זיינע אנהענגער געמיינט אז ארבעטער קענען באקומען פאליטישע מאכט נאר דורך רעוואלוציע אין דעם אמאליגן זין.

איך האב שוין געוויזן ווי ווייט די אנטוויקלונג האט זיך זינט דעמאלט געענדערט. געזעצגעבונג מוז עפענען פאר ארבעטער נייע, גינסטיגערע וועגן. עפנטליך לעבן איז אנדערש. פארלאמענטן און שטאטישע פארוואלטונגען זענען שוין טיילווייז דעמאקראטיזירט אדער אויפן וועג דערצו. דעריבער האבן זיך אויך די באוועגונג און אירע מיטלען געדארפט ענדערן.

די תקופה איז אנדערש, אבער דער אינהאלט בלייבט. אז מיר גיין צו א נייער געזעלשאפט קען מען שוין נישט באשטרייטן. וויאזוי דאס וועט קומען, צי מיט שטורמישע רעוואלוציעס אדער אויף א פרידליכן וועג, צי דורך אויפגעשטורעמטע ליידנשאפטן אדער דורך פשוטע ארגאניזאציע, איז שווער צו זאגן.

מיר זעען א געזעלשאפטליכן איבערקערעניש וואס רירט אן אלע יסודות: וויסנשאפט, רעכט, פאליטיק און מאראל. דערפון וואקסט א נייער פארשטאנד פון געזעלשאפטליכער סאלידאריטעט. דער שטארקסטער געזעלשאפטליכער און סוביעקטיווער כח אין דעם איבערקערעניש איז דער ארבעטער-קלאס, סיי פאליטיש, סיי אינדוסטריעל און סיי אין קאאפעראטיוון.

5. דער סך הכל

דאס זענען די דריי עיקרים פון מארקסיזם: די פילאזאפיע פון געשיכטע, דער אנאליז פון דער קאפיטאליסטישער געזעלשאפט און די לערע פון ארבעטערישן קלאסן-קאמף. יעדן טייל האט מען געענדערט דורך נייע פארשונגען און דורך דער געזעלשאפטליכער אנטוויקלונג אליין. אבער אין די יסודות איז מארקסיזם נאך שטארקער געווארן. די אנטוויקלונג האט באשטעטיגט זיינע טיפסטע געדאנקען.

איך זאג נאכאמאל: עס קומט אן די צייט ווען דער ארבעטער-קלאס, שוין היינט דער שטארקסטער געזעלשאפטליכער קלאס אין פארגעשריטענע לענדער, וועט ווערן דער הערשנדיגער קלאס. איך מיין אין דעם זין אז ער וועט געבן דער געזעלשאפט זיין שטעמפל און דורכפירן זיינע געדאנקען וועגן מאראל און רעכט. די כוחות וואס שטייען אים אין וועג וועלן צעפאלן. אויף דעם אדער יענעם אופן וועט ער ווערן די פאליטישע מאכט פון דער מדינה און ארייננברענגען זיין גייסט אין רעגירונג. דאס האט מארקס פאראויסגעזען.

מיר קענען ווייזן אויף די ארבעטער-ארגאניזאציעס וואס נעמען שוין ארום מיליאנען מענטשן. זייער ווירקונג ווייזט אז מען דארף נישט מורא האבן פאר דער קולטור ווען די ארבעטער וועלן ענדגילטיג זיגן. א סך האבן דאס אמאל געהאלטן פאר א געפער פאר קולטור, און פאר א צייט האט מען טאקע געקענט האבן מורא. אבער דער וואוקס פון די ארגאניזאציעס ברענגט אויך א וואוקס אינעם ווילן צו לערנען און אינעם אינטערעס אין קולטורעלע אוצרות.

מען פארשטייט אלץ קלארער אז פראדוקציע-מיטלען און דער אופן ארבעט וואס קומט פון זיי, עקאנאמיע, דער מענטש'ס שייכות צו דער נאטור, פאליטישע און געזעלשאפטליכע אנטוויקלונג, קאפיטאליסטישע פראדוקציע און איר עקאנאמיע, שאפן סיי די אביעקטיווע באדינגונגען און סיי די סוביעקטיווע כוחות פאר א נייער געזעלשאפט. דער ארבעטער-קלאס איז זייער צענטער. דער באוואוסטזיין איז דעם וואס בלייבט פון מארקסיזם. אין זיין ענדגילטיגן זיג איז נישטא קיין ספק.

צום סוף וועל איך דאס באלייכטן מיט א קליינעם בילד. בעת דער ענגלישער רעוואלוציע פונעם זיבעצנטן יארהונדערט האט די ארמיי, וואס איז דעמאלט געווען דער דעמאקראטישער כח פונעם לאנד, מורא געהאט אז אירע העכערע פירער, קראמוועל, פערפאקס און אנדערע, וועלן איר פארראטן פארן קעניג קארל. דער קעניג איז געהאלטן געווארן אין א שלאס אין דער פראווינץ.

א פאן-טרעגער פון א דעמאקראטישן רעגימענט, דזשאנס, האט גענומען צוויי אפטיילונגען דראגונער, געריטן צום שלאס, אריינגעגאנגען צום קעניג און אים געמאלדן אז ער איז ארעסטירט. "וואו איז אייער געשריבענע פולמאכט?" האט דער קעניג געפרעגט. דזשאנס האט געעפנט דעם פענסטער, אנגעוויזן אויף די זעלנער און געזאגט: "דאס איז מיין פולמאכט!"

דער קעניג, וואס האט געהאט א געוויסן הומאר, האט געענטפערט: "דאס איז זייער א קלארע האנטשריפט." ער האט זיך געלאזט נעמען געפאנגען.

ווען מיר וואלטן היינט געקענט ארויסרופן מארקס'ס גייסט און אים פרעגן: "דו האסט געשאפן א טעאריע און פאראויסגעזאגט א צוקונפט. וואו זענען דיינע באווייזן?", וואלט זיין שאטן געקענט ענטפערן:

"זעט די מיליאנען ארגאניזירטע ארבעטער, אין פאליטישע ארבעטער-פארטייען, געווערקשאפטן און קאאפעראטיוון. זעט זיי אין פארלאמענטן און שטאטישע פארוואלטונגען, מיט זייער וואקסנדיגן וויסן, שאפונגס-דראנג און מעגליכקייטן. דאס זענען מיינע באווייזן!"

דאס זענען די באווייזן פאר וואס איך רוף דעם וואס בלייבט פון מארקסיזם.